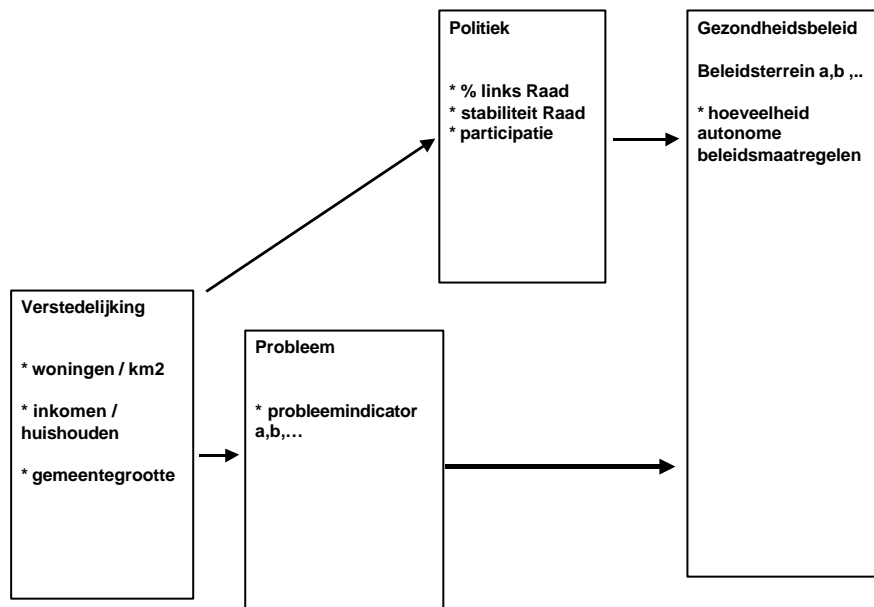

Hoofdstuk 8

Determinanten van beleid

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op enkele determinanten van gezondheidsbeleid. Hiertoe wordt aansluiting gezocht bij de tweede vraagstelling. Deze tweede vraagstelling luidde: In hoeverre hangt de omvang van het gezondheidsbeleid bij gemeenten samen met a) sociaal-demografische en sociaal-economische achtergrondvariabelen, b) met politieke variabelen, c) en met de omvang van maatschappelijke problemen? Deze vraagstelling wordt, nadat in paragraaf 8.1 wordt ingegaan op het gebruikte model en de achtergronden daarvoor, in zijn algemeenheid benaderd (8.2) en vervolgens voor de verschillende beleidsterreinen nagegaan (8.3). In 8.4 wordt tenslotte ingegaan op de toepasselijkheid van het gebruikte model.

8.1 Het gehanteerde model

In paragraaf 5.9 is op basis van de literatuur het onderstaande model afgeleid. In de volgende paragraaf zullen de data die betrekking hebben op de verschillende beleidsterreinen in dit model worden geïntroduceerd.

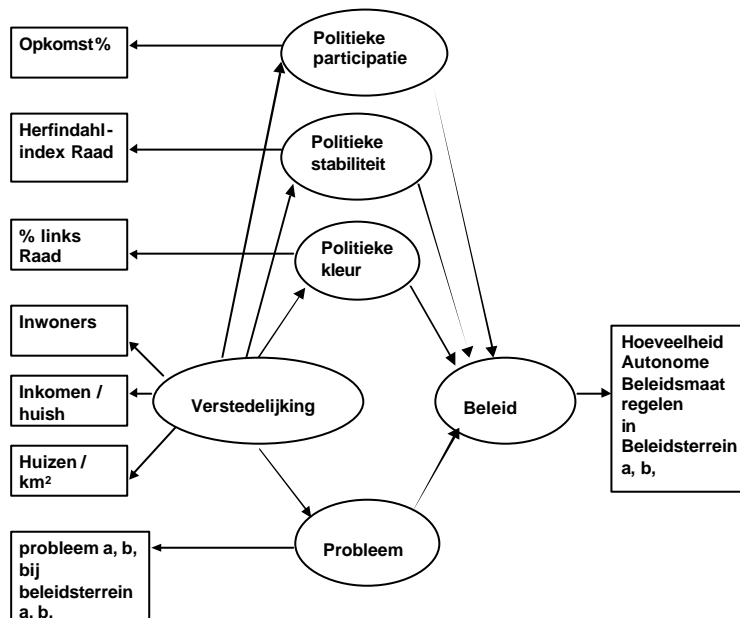

Figuur 8.1 Schematische weergave van de verschillende groepen variabelen die de hoeveelheid gezondheidsbeleidsmaatregelen worden geacht te beïnvloeden

Dit model, zoals geschetst in 5.9, kent een drietal hoofdgedachten. Allereerst moet er voldoende 'probleemdruk' (een mengeling van omvang, intensiteit, zichtbaarheid, aandacht ervoor, etcetera) aanwezig zijn om beleid te ontwikkelen. Vervolgens moet de gemeente iets aan het probleem willen doen: het gaat hier om de neiging tot activisme (% links in de raad), die weer wordt versterkt wordt door een zekere mate van responsiviteit voor problemen, uitgedrukt in de mate van competitie tussen de partijen in de raad. Een raad met veel competitie tussen partijen is noodzakelijkerwijs actiever. Voorts speelt de opkomst, als indicator voor burgers die in het algemeen geïnteresseerd zijn in het oplossen van problemen, een rol. Tot slot zijn er de achtergrondvariabelen, namelijk het inwoneraantal, de dichtheid en het gemiddelde inkomen, die de mate van verstedelijking weergeven, en daardoor functioneren als algemene probleemindicator. De mate van

verstedelijking is voorts sterk mede bepalend zijn voor het specifieke, aan het beleidsveld gekoppelde probleem, en de politiek.

Het model zoals het hierboven is weergegeven is omgezet in een model waarmee statistische analyses met behulp van Lisrel {Jöreskog & Sörbom 1993 2 /id} verricht kunnen worden. Het model bestaat uit de elementen verstedelijking, probleem, politieke kleur, politieke stabiliteit, politieke participatie en beleid en is weergegeven in figuur 8.2

Figuur 8.2 Model (uitwerking van 8.1.1) met betrekking tot de determinanten van gemeentelijk gezondheidsbeleid

De Lisrel-techniek verschaft inzicht in de sterkte van de causale invloeden van de diverse variabelen Verstedelijking, Politieke Kleur, Politieke Stabiliteit, Politieke Participatie en Probleem op de te verklaren variabele, Beleid. Met behulp van deze

techniek zal worden nagegaan hoe sterk de invloeden zijn tussen de verschillende genoemde variabelen en de hoeveelheid autonome beleidsmaatregelen per beleidsterrein. Op drie terreinen levert de introductie van het probleem niet een significant model op; daar is gewerkt met het model uit figuur 8.2 onder weglating van het specifieke probleem. In bijlage 4 zijn de verschillende modellen die in een vaste volgorde zijn onderzocht weergegeven en is de significantie van die verschillende modellen per beleidsterrein alsmede de verklaarde variantie weergegeven. De omvang van het beleidsterrein is uitgedrukt in de hoeveelheid autonome maatregelen uit de begroting.

8.2 De invloeden samengevat

Hieronder worden allereerst de invloeden uit het model samengevat in tabel 8.2. Daarna wordt ingegaan op de invloed van de verstedelijking op de politieke variabelen, dan op het probleem. Vervolgens wordt de invloed van de politieke variabelen op het beleid besproken; en tot slot de invloed van het probleem op het beleid. Hieronder worden eerst de verschillende invloeden in een tabel weergegeven. Deze zijn gestandaardiseerd en mogen derhalve met elkaar vergeleken worden.

Tabel 8.1 Verband tussen verstedelijking en politieke variabelen en tussen verstedelijking en probleem; invloed van de politieke variabelen en het probleem op beleid

Beleids terrein	V ¹ → Kleur	V → Stab.	V → Part.	V → Prob.	Kleur → Beleid	Stab. → Beleid	Part. → Beleid	Prob. → Beleid	R ² beleid	P model	χ ² mode	N
Fys.Omgev.	.56***	-.51***	-.70***	-.88***	-.02	-.03	-.17	-.09	.06	.46	13.84	69
Wonen	.52***	-.52***	-.61***	--	.28**	-.23*	-.21*	--	.28	.16	13.15	80
Werken	.51***	-.52***	-.60***	--	.26**	-.03	-.24*	--	.17	.49	8.49	80
Bewegen	.52***	-.51***	-.60***	.24*	.06	-.08	-.15	.24*	.13	.74	10.36	80
GezZorg Alg.	.52***	-.51***	-.60***	.24*	.22*	-.17	-.18‡	-.01	.17	.43	14.32	80
Soc. Veiligh.	.52***	-.52***	-.60***	--	.03	-.03	-.22*	--	.06	.32	10.42	80
Verk. Veiligh.	.53***	-.52***	-.61***	-.32**	.10	-.09	-.14	.06	.06	.17	18.95	80
Jeugd	.57***	-.52***	-.65***	-.48***	.25*	-.06	-.28**	.15	.19	.17	18.82	80
Ouderen	.52***	-.51***	-.59***	.29*	.08	-.06	-.17‡	.19‡	.11	.64	11.56	80
Gehandicapte	.52***	-.52***	-.59***	.29*	-.13	-.15	-.16	-.13	.08	.59	12.20	80
Minderheden	.50***	-.52***	-.63***	.87***	.17	-.25*	-.22‡	.04	.25	.91	7.62	80

Vet* p = 0,05; vet** p = 0,01; vet*** p = 0,001; vet‡ p = 0,10

P_{model} p ≥ 0,05

1) V = Verstedelijking; Stab. = Stabiliteit; Part. = Participatie; Prob. = Probleem; R²_{beleid} = verklaarde variantie beleid

Alvorens in te gaan op de specifieke inhoud van de tabel zal eerst de opzet van de tabel worden toegelicht. In de tabel is weergegeven de waarde, per beleidsterrein, van de invloedsrelaties uit figuur 8.2. Er zijn twee mogelijke manieren om de tabel te lezen; deze komen hieronder in 8.2 en 8.3 aan de orde. Allereerst wordt ingegaan op de invloed van de modelvariabelen op elkaar; bijvoorbeeld van verstedelijking op politieke kleur. In 8.3 wordt de tabel naar beleidsterrein besproken. Waar het gaat om Ouderen is bijvoorbeeld achtereenvolgens weergegeven de invloed van de mate van verstedelijking op politieke kleur, op politieke stabiliteit, op politieke participatie en op het probleem. Vervolgens worden de invloeden van politieke kleur, politieke stabiliteit en politieke participatie op de hoeveelheid autonome beleidsmaatregelen in de begroting weergegeven, waarna de invloed van het probleem op het beleid volgt. In de laatste kolommen worden de verklaarde variantie van het beleid vanuit kleur, stabiliteit, participatie en probleem genoemd, de significantie van het model en het aantal gemeenten.

8.2.1 Verstedelijking

De verstedelijking is een latente variabele, samengesteld uit een drietal gemeten variabelen, te weten de gemeentegrootte (inwoneraantal gemiddeld 69.241; van 3.331 tot 598.521), het naar de omvang van het huishouden gestandaardiseerde inkomen per huishouden (gemiddeld fl. 31.639; van fl. 28.050 tot fl. 37.950), en een dichtheidsmaat, het aantal huizen per vierkante kilometer (gemiddeld 523; van 17 tot 2953). Deze gegevens variëren per gemeente, en zodoende kan per gemeente uit dezelfde gegevens de hoogte van de latente variabele verstedelijking worden vastgesteld. Per beleidsterrein zijn er kleine verschillen in de onderlinge bijdrage van de drie variabelen: de factorlading voor het inwoneraantal varieert tussen .73 en .84; die voor het inkomen van -.19 tot -.23; en die voor de dichtheid van .71 tot .76. Deze factorladingen van deze drie indicatoren geven de correlatie tussen de een afzonderlijke indicator en de latente variabele weer. De verstedelijking blijkt een buitengewoon krachtige verklarende variabele te zijn voor alle politieke variabelen en oefent steeds een significante invloed uit op de probleemvariabele.

8.2.2 Verstedelijking en politieke kleur

De verstedelijking oefent steeds een zeer significante, positieve invloed uit op politieke kleur. Politieke kleur is geoperationaliseerd als het percentage links in de raad. Links is de optelsom van D66, PvdA, GrL, SP, en de door het CBS als zodanig als 'Lokaal Progressieve Partij' gekarakteriseerde partijen. Het percentage links is gemiddeld 38,1% en ligt tussen 0 en 66,7%. Het verband tussen verstedelijking en links in de raad is zeer sterk; het varieert van .50 tot .57. De verstedelijking bepaalt in hoge mate, en wel in positieve zin, de politieke kleur.

8.2.3 Verstedelijking en politieke stabiliteit

De verstedelijking oefent eveneens een zeer significante, maar nu negatieve invloed uit op politieke stabiliteit. Politieke stabiliteit is geoperationaliseerd door middel van de Herfindahl-index (de som van de kwadraten van het aandeel van het aantal zetels van de partijen op het totaal aan raadszetels). De beide mogelijke uitersten, slechts één partij in de raad (uitkomst: 1) dan wel evenveel partijen als raadszetels (uitkomst: 1/aantal raadszetels), komen in de praktijk in Nederland niet voor. De waarde van politieke stabiliteit van de raad in de steekproef bedraagt

gemiddeld .20 en varieert van .13 (instabiel) tot .40 (stabiel). Het verband met verstedelijking is zeer sterk; het varieert van -.51 tot -.52. De verstedelijking bepaalt in hoge mate, en wel in negatieve zin, de politieke stabiliteit.

8.2.4 Verstedelijking en politieke participatie

De verstedelijking oefent eveneens een zeer significante, en ook negatieve invloed uit op politieke participatie. Politieke participatie is geoperationaliseerd als het opkomstpercentage bij de gemeenteraadsverkiezingen van 1994; in dat jaar bedroeg het gemiddelde opkomstpercentage 66,7%; dit varieerde van 55,6% tot 91,3%. Het verband met verstedelijking is zeer sterk; het varieert van -.59 tot -.70. De verstedelijking bepaalt in hoge mate, en wel in negatieve zin, de politieke participatie.

8.2.5 Verstedelijking en probleem

De invloed van de verstedelijking op het probleem is wel steeds significant, maar de sterkte en de richting van het verband verschillen van de over alle beleidsterreinen constante invloed van verstedelijking op de politieke variabelen. Per beleidsterrein is gekozen voor een specifiek, bij het beleidsterrein passend probleem; dat houdt in dat met 'het probleem' steeds een ander gegeven wordt bedoeld. Vijfmaal is de invloed van de verstedelijking op het probleem positief. Bij 'bewegen' is de invloed van de verstedelijking op het probleem .24 (de hart- en vaatziektensterfte / 10.000); deze sterfte bedraagt gemiddeld 34,2 per 10.000 en ligt tussen 5,0 en 59,4 per 10.000. Bij 'gezondheidszorg algemeen' is de invloed van de verstedelijking .24 (de hart- en vaatziektensterfte + de sterfte uitwendige oorzaken / 10.000); deze sterfte bedraagt gemiddeld 37,6 per 10.000 en ligt tussen 8,3 en 65,6 per 10.000. Op de beleidsterreinen 'ouderen' en 'gehandicapten' is de invloed van de verstedelijking op het probleem .29; het percentage meer dan 64-jarigen is gemiddeld 13,0% en ligt tussen 5,2 en 21,1%. Bij 'minderheden' is de invloed van de verstedelijking op het probleem .87; het percentage niet-Nederlanders is gemiddeld 3,9%; de uiterste waarden zijn 0,4 en 13,4%.

Driemaal is de invloed van de verstedelijking op het probleem negatief. De invloed van de verstedelijking op het probleem is bij 'fysieke omgeving' -.88 (de gescheiden fractie van het huishoudelijk afval). Deze fractie is gemiddeld 189,2 kg per

huishouden; de uiterste waarden bedragen 56,3 en 416 kg per huishouden. De scheiding van huishoudelijk afval aan de bron is in grote steden met hoogbouw veel moeilijker dan in gemeenten met relatief veel vrijstaande woningen; het negatieve verband kan op deze manier worden verklaard. Dan is bij de 'verkeersveiligheid' de invloed van verstedelijking op het probleem $-.32$ (het aantal doden en gewonden in het verkeer / 10.000). Het aantal verkeersslachtoffers bedraagt gemiddeld 11,3 per 10.000 inwoners; de uiterste waarden bedragen 3,0 en 21,3 per 10.000 inwoners. De verklaring voor het negatieve verband met verstedelijking moet waarschijnlijk worden gezocht in de tweebaanswegen met 80 km als maximumsnelheid; deze zijn onveilig en bevinden zich buiten de stedelijke gebieden. De invloed van de verstedelijking op het probleem bij het beleidsterrein 'jeugd' is $-.48$. Het percentage onder de 20-jarigen is gemiddeld 25,2% en varieert tussen 18,2 en 44,6%. De verklaring hiervoor ligt waarschijnlijk bij het in de randgemeenten wonen van mensen met kinderen. De invloed van de verstedelijking op het probleem is steeds significant, waarbij de richting van de invloed, zoals verwacht mocht worden, probleemafhankelijk is.

8.2.6 Politieke kleur en beleid

Waar het gaat om de invloed van politieke kleur (het percentage links in de raad) op de te verklaren verschillen tussen gemeenten inzake hun beleid, lijkt er sprake van een tweedeling in de beleidsterreinen. Er zijn beleidsterreinen (wonen, werken, gezondheidszorg algemeen, jeugd) waar een significant en positief verband bestaat tussen politiek links en de hoeveelheid beleid. Bij de overige beleidsterreinen is de invloed niet alleen niet significant, maar tegelijkertijd ook zeer gering.

8.2.7 Politieke stabiliteit en beleid

De invloed van politieke stabiliteit op het beleid is in het algemeen steeds negatief: hoe stabiel, hoe minder beleid. Er zijn beleidsterreinen (wonen, minderheden) waar deze negatieve invloed significant is; op de overige beleidsterreinen is deze invloed zeer gering.

8.2.8 Politieke participatie en beleid

De invloed van politieke participatie op het beleid is in het algemeen steeds negatief: hoe hoger de opkomst, hoe minder beleid. Er zijn beleidsterreinen (wonen, werken, sociale veiligheid, jeugd) waar deze invloed significant is; op een aantal beleidsterreinen (gezondheidszorg algemeen, ouderen, minderheden) is de invloed niet significant ($p = 0,05$), maar wel bij $p = 0,10$. Op de overige beleidsterreinen is deze invloed zeer gering.

8.2.9 Probleem en beleid

Op een aantal terreinen bestaat een significante (bewegen), of niet bij $p = 0,05$ significante maar wel bij $p = 0,10$ significante (ouderen) positieve invloed van het probleem op het beleid. Bij de overige terreinen is die invloed zeer gering. Zoals hierboven aangegeven is het probleem bij drie terreinen (wonen, werken, sociale veiligheid) uit het model gelaten; het handhaven ervan leverde geen significant model op.

8.2.10 Verstedelijking en beleid

In de van het gebruikte model afgeleide tabel hierboven is niet de rechtstreekse invloed van verstedelijking op beleid weergegeven; deze is separaat onderzocht. In de tabel hieronder zijn de invloeden die door de Verstedelijking op de diverse beleidsterreinen worden uitgeoefend, weergegeven. Het model is een model met slechts twee variabelen, verstedelijking en beleid, waarin slechts hun onderlinge samenhang wordt onderzocht. In de laatste drie kolommen zijn de invloeden van de afzonderlijke elementen van verstedelijking weergegeven die alle drie, zonder samen te komen in de latente variabele verstedelijking, in één model zijn ondergebracht en op die wijze tegelijkertijd de omvang van het beleid beïnvloeden.

Tabel 8.2 Invloed van verstedelijking op beleid en van de onderdelen van verstedelijking op beleid

Beleidssterrein	Verstedelijking → Beleid	Inwoneraantal → Beleid	Bevolkingsdichtheid → Beleid	Inkomen → Beleid
Fysieke Omgeving	.00	.11	.07	.07
Wonen	.26**	.30**	.48**	-.05
Werken	.27**	.31**	.34**	-.20‡
Bewegen	.15‡	.10	.18	-.14
Gezondheidszorg	.24**	.32**	.42**	-.03
Algemeen				
Sociale Veiligheid	.09	.12	.28*	.09
Verkeersveiligheid	.02	.14	.22*	.19‡
Jeugd	.09	.15	.26*	.09
Ouderen	.16*	.25*	.31**	.01
Gehandicapten	-.03	.12	.12	.20‡
Minderheden	.20*	.29**	.27*	-.12

* p = 0,05; ** p = 0,01; *** p = 0,001; ‡ p = 0,10

Uit de tabel blijkt dat de invloed van de verstedelijking op de terreinen Wonen, Werken, Gezondheidszorg Algemeen, Ouderen en Minderheden steeds significant en positief is. Op het terrein van het Bewegen is de invloed niet significant bij $p = 0,05$, maar wel bij $p = 0,10$. Op de overige terreinen, Fysieke Omgeving, Sociale Veiligheid, Verkeersveiligheid, Jeugd en Gehandicapten is de invloed niet significant. Hoe meer verstedelijkt een gemeente is, hoe meer beleid er is op de terreinen Wonen, Werken, Gezondheidszorg Algemeen, Ouderen en Minderheden. De invloed van het inwoneraantal is op dezelfde terreinen significant en positief, evenals de invloed van de bevolkingsdichtheid, dat daarnaast ook op de terreinen Sociale Veiligheid, Verkeersveiligheid en Jeugd een significante en positieve invloed uitoefent op het aantal beleidsmaatregelen.

8.2.10 Een tussenbalans: de uitkomsten samengevat

De verstedelijking is een uitermate belangrijke factor, die in alle andere gehanteerde variabelen uit het gehanteerde model doorwerkt. Politieke kleur – de wilcomponent - lijkt op een aantal terreinen van belang, maar niet op alle. De invloed van stabiliteit is, behalve bij wonen en minderheden, op geen enkel van de onderscheiden terreinen aantoonbaar. Wel is opmerkelijk de invloed die een lage participatie - significant op het terrein van het wonen, werken, sociale veiligheid, en jeugd - heeft, of lijkt te hebben. De invloed van de omvang van het probleem doet

er, over alle beleidsterreinen, minder toe. De verstedelijking zelf heeft op vijf terreinen een significante en positieve invloed op het beleid.

8.3 De uitkomsten van het model naar beleidsterrein

Hieronder zullen achtereenvolgens worden besproken de in tabel 8.2 aan de orde komende beleidsterreinen Fysieke Omgeving, Wonen, Werken, Beweging, Gezondheidszorg Algemeen, Sociale Veiligheid, Verkeersveiligheid, Jeugd, Ouderen, Gehandicapten, en Minderheden.

8.3.1 Fysieke omgeving

Het milieubeleid is in vergelijking met de overige beleidsterreinen een vrij omvangrijk beleidsterrein; het aantal maatregelen is 40, daarvan zijn er 23 autonoom en 17 in medebewind (zie 7.4). Men zou dan mogen verwachten, dat binnen het overblijvende autonome deel een ruime variatie aan beleidsmaatregelen aanwezig is. Als probleem is gebruikt de gescheiden fractie van het huishoudelijk afval per inwoner. Een betere variabele zou zijn geweest de totale hoeveelheid huishoudelijk afval, maar vanwege de privacy van een uit de algemene middelen gefinancierde publiekrechtelijke rechtspersoon (sic!) verschaffen zowel VROM als CBS dit op zich openbare gegeven niet. De invloed van kleur, stabiliteit, participatie en probleem zijn niet significant. De verstedelijking heeft een zeer sterke, significante invloed op alle drie politieke variabelen; de invloed op de probleemvariabele is significant, maar in vergelijking met de andere beleidsterreinen niet zeer sterk. Van de variatie in beleidsinspanningen, uitgedrukt in aantallen maatregelen in de begroting, tussen gemeenten op het terrein van de fysieke omgeving kan 6% worden verklaard door de in het model ingebrachte verklarende variabelen.

8.3.2 Wonen

Het terrein van het wonen is – uitgedrukt in hoeveelheid beleidsmaatregelen - een redelijk omvangrijk beleidsterrein: het omvat 19 mogelijke maatregelen, daarvan zijn 16 autonoom. Diverse problemen op het terrein van het wonen – koop-huur-

ratio, percentage individuele huursubsidie, leegstandspercentage – hebben, zowel afzonderlijk als in combinatie met elkaar een zeer geringe invloed of maken, dat het model niet significant is. Op basis daarvan is besloten het probleem in zijn geheel weg te laten. De invloed van kleur, stabiliteit en participatie zijn significant. Hoe linkser, hoe meer beleid. Bij de stabiliteit en de participatie is de invloed zoals steeds andersom: hoe instabieler, en hoe lager de opkomst, hoe meer beleid. De verstedelijking heeft een zeer sterke, significante invloed op alle drie politieke variabelen. Van de variatie in beleidsinspanningen, uitgedrukt in aantallen autonome maatregelen in de begroting, tussen gemeenten op het terrein van het wonen kan 28% worden verklaard door de in het model ingebrachte verklarende variabelen. Toevoegen van de rechtstreekse invloed van de verstedelijking doet de verklaarde variantie niet stijgen.

8.3.3 Werken

Het terrein van het werken is – uitgedrukt in hoeveelheid beleidsmaatregelen - een redelijk omvangrijk beleidsterrein: het omvat 24 mogelijke maatregelen, daarvan zijn dertien autonoom. Diverse problemen op het terrein van het werken – werkloosheidspercentage, percentage ABW en RWW – hebben, zowel afzonderlijk als in combinatie met elkaar een zeer geringe invloed of maken, dat het model niet significant is. Op basis daarvan is besloten het probleem in zijn geheel weg te laten. De invloed van kleur en participatie zijn significant. Hoe linkser, hoe meer beleid. Bij de participatie is de invloed zoals steeds andersom: hoe hoger de opkomst, hoe minder beleid. De invloed van politieke stabiliteit is niet aantoonbaar. De verstedelijking heeft een zeer sterke, significante invloed op alle drie politieke variabelen. Van de variatie in beleidsinspanningen, uitgedrukt in aantallen autonome maatregelen in de begroting, tussen gemeenten op het terrein van het werken kan 17% worden verklaard door de in het model ingebrachte verklarende variabelen. Toevoegen van de rechtstreekse invloed van de verstedelijking doet de verklaarde variantie niet stijgen.

8.3.4 Bewegen

Het terrein van het bewegen is – uitgedrukt in hoeveelheid beleidsmaatregelen - een redelijk omvangrijk beleidsterrein: het omvat vijftien mogelijke maatregelen, daarvan zijn veertien autonoom. Het probleem – de sterfte aan hart- en vaatziekten per 10.000 inwoners - heeft een significante invloed: hoe groter de sterfte, hoe meer beleid op het terrein van de beweging. De invloed van kleur, stabiliteit en participatie zijn niet significant. De verstedelijking heeft een zeer sterke, significante invloed op alle drie politieke variabelen; de invloed op de probleemvariabele is significant, maar in vergelijking met de andere beleidsterreinen niet zeer sterk. Van de variatie in beleidsinspanningen, uitgedrukt in aantallen maatregelen in de begroting, tussen gemeenten op het terrein van de beweging kan 13% worden verklaard door de in het model ingebrachte verklarende variabelen.

8.3.5 Gezondheidszorg algemeen

Het terrein van de gezondheidszorg is – uitgedrukt in de hoeveelheid beleidsmaatregelen - een redelijk omvangrijk beleidsterrein: het omvat 23 mogelijke maatregelen, daarvan zijn dertien autonoom. Kleur heeft een significante invloed: hoe linkser de raad, hoe meer gezondheidszorgbeleid. De invloed van stabiliteit is niet significant; die van participatie is niet significant bij $p = 0,05$, maar wel bij $p = 0,10$ (-.18); deze invloed is negatief: hoe lager de opkomst, hoe meer beleid. Het probleem – de hart- en vaatziektensterfte + de sterfte aan uitwendige oorzaken per 10.000 inwoners - heeft geen invloed. De verstedelijking heeft een zeer sterke, significante invloed op alle drie politieke variabelen; de invloed op de probleemvariabele is significant. Van de variatie in beleidsinspanningen, uitgedrukt in aantallen maatregelen in de begroting, tussen gemeenten op het terrein van de gezondheidszorg (algemeen) kan 17% worden verklaard door de in het model ingebrachte verklarende variabelen.

8.3.6 Sociale veiligheid

Het terrein van de sociale veiligheid is – uitgedrukt in hoeveelheid beleidsmaatregelen - een beperkt beleidsterrein: het omvat zeven mogelijke maatregelen, alle autonoom. Het invoeren in het model van het probleem op het terrein van de sociale veiligheid – het criminaliteitspercentage – leidt tot een model

dat niet significant is. Op basis daarvan is besloten het probleem in zijn geheel weg te laten. Wel bestaat er een, verder niet in de uitkomsten van het model zichtbaar te maken, hoge correlatiecoëfficiënt tussen criminaliteitspercentage en het beleid inzake sociale veiligheid (.40). De invloed van participatie is negatief en significant: hoe hoger de opkomst, hoe minder beleid. De invloed van kleur, en stabiliteit zijn afwezig. De verstedelijking heeft een zeer sterke, significante invloed op alle drie politieke variabelen. Van de variatie in beleidsinspanningen, uitgedrukt in aantallen maatregelen in de begroting, tussen gemeenten op het terrein van de sociale veiligheid kan 6% worden verklaard door de in het model ingebrachte verklarende variabelen.

8.3.7 Verkeersveiligheid

Het terrein van de verkeersveiligheid is – uitgedrukt in hoeveelheid beleidsmaatregelen - een redelijk omvangrijk beleidsterrein: het omvat 20 mogelijke maatregelen, daarvan zijn 15 autonoom. De invloed van kleur, stabiliteit en participatie zijn niet significant. De invloed van kleur is nagenoeg geheel afwezig. Bij de participatie is de invloed (-.14) zoals steeds omgekeerd: hoe hoger de opkomst, hoe minder beleid. De verstedelijking heeft een zeer sterke, significante invloed op alle drie politieke variabelen. De invloed van de Verstedelijkingvariabele op het probleem – het aantal doden en gewonden bij verkeersongevallen per 10.000 inwoners - is significant en omgekeerd: hoe groter de verstedelijking, hoe minder ernstige verkeersongevallen. Van de variatie in beleidsinspanningen, uitgedrukt in aantallen maatregelen in de begroting, tussen gemeenten op het terrein van de verkeersveiligheid kan slechts 6% worden verklaard door de in het model ingebrachte verklarende variabelen.

8.3.8 Jeugd

Het terrein van de jeugd is – uitgedrukt in hoeveelheid beleidsmaatregelen - een redelijk omvangrijk beleidsterrein: het omvat 29 mogelijke maatregelen. Daarvan zijn 21 autonoom. Kleur en participatie hebben een significante invloed: hoe linkser de raad, hoe meer jeugdbeleid. Voor de participatie geldt: hoe hoger de opkomst, hoe minder jeugdbeleid. De invloed van stabiliteit is niet aantoonbaar. De bijdrage van het probleem, in dit geval de populatie onder de 20 jaar, is eveneens niet

significant. De verstedelijking heeft een zeer sterke, significante invloed op de probleemvariabele en op alle drie politieke variabelen. Van de variatie in beleidsinspanningen, uitgedrukt in aantallen maatregelen in de begroting, tussen gemeenten op het terrein van de jeugd kan 19% worden verklaard door de in het model ingebrachte verklarende variabelen.

8.3.9 Ouderen

Het terrein van het ouderenbeleid is – uitgedrukt in hoeveelheid beleidsmaatregelen - een redelijk omvangrijk beleidsterrein: het omvat twintig mogelijke maatregelen, daarvan zijn zestien autonoom. Kleur en stabiliteit hebben beide geen significante invloed. De invloed van participatie en van het probleem, het aantal inwoners ouder dan 64 jaar, is weliswaar niet significant bij $p = 0,05$, maar wel bij $p = 0,10$ (.17 resp. .19). De verstedelijking heeft een zeer sterke, significante invloed op de probleemvariabele en op de politieke variabele. Uit een hier niet gepresenteerd model blijkt een significante en positieve rechtstreekse invloed van verstedelijking op het ouderenbeleid. Van de variatie in beleidsinspanningen, uitgedrukt in aantallen maatregelen in de begroting, tussen gemeenten op het terrein van de ouderen kan 11% worden verklaard door de in het model ingebrachte verklarende variabelen.

8.3.10 Gehandicapten

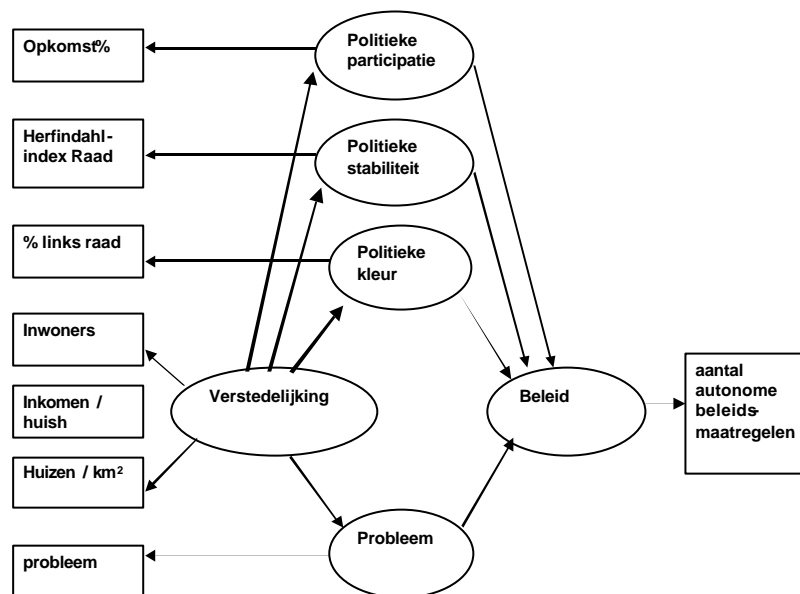
Het terrein van het gehandicaptenbeleid is – uitgedrukt in hoeveelheid beleidsmaatregelen - een redelijk omvangrijk beleidsterrein: het omvat 21 mogelijke maatregelen, waarvan veertien autonoom. De invloed van kleur, stabiliteit en participatie is niet significant, evenals die van het probleem. Voor het probleem is het aantal ouder dan 64-jarigen genomen; andere oplossingen zoals het percentage WAO'ers of een combinatie van beide, leverden geen significant model op. De verstedelijking heeft een zeer sterke, significante invloed op alle drie politieke variabelen en op het probleem. Van de variatie in beleidsinspanningen, uitgedrukt in aantallen maatregelen in de begroting, tussen gemeenten op het terrein van het gehandicaptenbeleid kan slechts 8% worden verklaard door de in het model ingebrachte verklarende variabelen.

8.3.11 Minderheden

Het terrein van het minderhedenbeleid is – uitgedrukt in hoeveelheid beleidsmaatregelen - een zeer beperkt beleidsterrein: het omvat vier mogelijke maatregelen, alle autonoom. De invloed van politieke stabiliteit is significant: hoe instabieler de politieke configuratie, hoe meer beleid. De invloed van kleur is niet significant. Van de participatie is de invloed niet significant bij $p = 0,05$, maar wel bij $p = 0,1$ (-.22) en die invloed is zoals steeds omgekeerd: hoe hoger de opkomst, hoe minder beleid. De invloed van het probleem, het percentage niet-Nederlanders, heeft in dit model een niet-significante en zeer beperkte invloed (.04). In een minder goed passend, eenvoudiger model met alleen kleur en probleem is die invloed evenwel significant (.26). Deze significantie verdwijnt bij het toevoegen van meer variabelen aan het model. De verstedelijking heeft een zeer sterke, significante invloed op alle drie politieke variabelen en op het probleem. Van de variatie in beleidsinspanningen, uitgedrukt in aantallen maatregelen in de begroting, tussen gemeenten op het terrein van het minderhedenbeleid kan 25% worden verklaard door de in het model ingebrachte verklarende variabelen.

8.4 De toepasbaarheid van het model

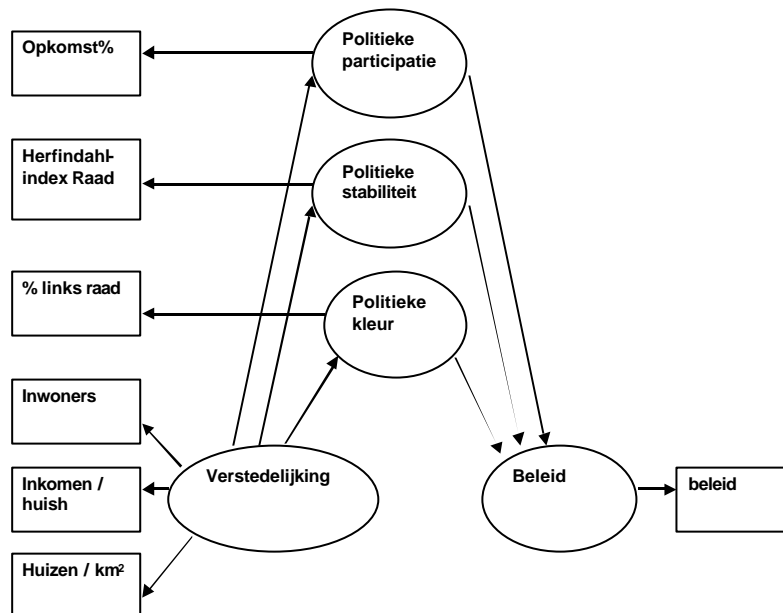
In paragraaf 8.2 is uiteengezet, met behulp van welk model de data zouden worden geanalyseerd. Het betrof hier in eerste instantie een model waarvan werd aangenomen, dat het het beste zou werken. Als het model bij de toepassing ervan op een beleidsterrein problemen zou opleveren, zou de variabele Probleem eruit worden verwijderd. In 8.2 zijn voorts de invloeden van de verstedelijking op de verklarende variabelen politieke kleur, politieke stabiliteit, politieke participatie en probleem besproken. In 8.3 is per beleidsterrein ingegaan op de invloed van deze variabelen op de te verklaren variabele, het aantal autonome beleidsmaatregelen op dat beleidsterrein. Het model dat in eerste instantie is gekozen op het grootste aantal beleidsterreinen, op 8 van de in totaal 11 terreinen, het beste te passen. Dit model wordt hieronder nogmaals weergegeven.

Figuur 8.3 Model dat bij de beleidsterreinen Fysieke Omgeving, Beweging, Gezondheidszorg (algemeen), Verkeersveiligheid, Jeugd, Ouderen, Gehandicapten, en Minderheden past

Dit model past bij de beleidsterreinen Fysieke Omgeving, Beweging, Gezondheidszorg (algemeen), Verkeersveiligheid, Jeugd, Ouderen, Gehandicapten, en Minderheden. De data op deze terreinen laten zich met behulp van dit model goed analyseren.

Daarna is er een aantal beleidsterreinen waar de introductie van de data in het model geen significant model oplevert. Uiteindelijk is besloten om bij deze beleidsterreinen het probleem geheel uit het model te verwijderen. Dat model, dat zeer sterk lijkt op het model dat in figuur 8.3 is weergegeven, en past bij drie beleidsterreinen, te weten Wonen, Werken, en Sociale Veiligheid, het beste.

Figuur 8.4 Model dat bij de beleidsterreinen Wonen, Werken, en Sociale Veiligheid past

Samenvattend kan over de toepasbaarheid van het model worden gezegd, dat een model met naast politieke kleur twee andere politieke variabelen, te weten politieke stabiliteit en politieke participatie, bij alle onderzochte beleidsterreinen het best passende model is. Een dergelijk model met drie politieke variabelen met daaraan toegevoegd het probleem geeft bij de meeste van de onderzochte beleidsterreinen – acht terreinen - de beste resultaten; het model zonder probleem is op drie terreinen het best passende.

8.5 Slot

In dit hoofdstuk is getracht aan te geven of bepaalde, veronderstelde structurele determinanten van beleid een invloed op de hoeveelheid beleid, geoperationaliseerd als de hoeveelheid autonome beleidsmaatregelen, hebben, en hoe groot die invloed is en in welke richting die invloed gaat. Om een beeld te krijgen van de gelijktijdige werking van die structurele determinanten en hun invloed op elkaar, is gebruik gemaakt van een combinatie van factoranalyse en regressieanalyse, Lisrel. Er is vooraf op basis van een op theoretische noties berustend achtergrondmodel (8.1) een model ontwikkeld (figuur 8.2); met een latente variabele Verstedelijking, Politieke Kleur, Politieke Stabiliteit, Politieke Participatie, en de omvang van het bij het beleidsterrein passend Probleem (zie figuur 8.2).

In 8.2 worden de data van de elf beleidsterreinen in deze modellen geïntroduceerd. Bij acht beleidsterreinen, te weten Fysieke Omgeving, Bewegen, Gezondheidszorg (algemeen), Verkeersveiligheid, Jeugd, Gehandicapten, Ouderen en Minderheden blijkt het ontwikkelde model op basis van de p-waarde en de verklaarde variantie van het beleid het beste te voldoen. Het best passende model is onder die omstandigheid het model waar behalve Verstedelijking ook Politieke Kleur, Politieke Stabiliteit en Politieke Participatie in het model voorkomen. Daar waar introductie van de data in dit model een niet-significant model opleverden (Wonen, Werken, Sociale Veiligheid), is het Probleem uit het model verwijderd.

In 8.2 zijn de invloeden van de Verstedelijking op de overige modelvariabelen samengevat. Er bestaat steeds een significante en positieve invloed van Verstedelijking op Politieke Kleur. Voorts bestaat er steeds een significante en negatieve invloed van Verstedelijking op zowel Politieke Stabiliteit als op Politieke Participatie. De invloed van Verstedelijking op het Probleem is wel steeds significant, maar soms positief (Bewegen, Gezondheidszorg (algemeen), Ouderen, Gehandicapten, en Minderheden), en soms negatief (Fysieke Omgeving, Verkeersveiligheid, Jeugd).

In 8.3 wordt de invloed van de verklarende variabelen op het beleid beschreven. De invloed van Politieke Kleur op de hoeveelheid beleidsmaatregelen is in het geval van Wonen, Werken, Gezondheidszorg (algemeen), en Jeugd significant en

positief. De invloed van Politieke Stabiliteit is in het geval van Wonen, en Minderheden significant en negatief. Politieke Participatie oefent steeds een negatieve invloed uit, die in het geval van Wonen, Werken, Sociale Veiligheid en Jeugd significant is. Het Probleem, tenslotte, oefent in het geval van Bewegen een significante en positieve invloed uit. Een en ander is samengevat in tabel 8.2.

In hoofdstuk 9 komt de beschrijving van de mate van doelgerichtheid van het gezondheidsbeleid aan de orde.